

Но след публикуване на цитирания вече доклад на П. Зарев² се създава напрежение - редакцията не е уведомена за мнението на висшия партийен ръководител. Тази диахрония между партийното и литературното ръководство е рядко явление. Статията на Н. Фурнаджиев с емблематично заглавие „Една вредна критика за романа „Тютюн“³ е придружена от закъснялата и затова комична бележка, че редакцията „не споделя мнението на другаря Зарев“ и че публикуваният текст е „груба грешка“. Това разграничаване на литературния вестник не може да го спаси от обвиняващата уводна статия „За романа „Тютюн“ и неговите злополучни критици“⁴ на официалния партийен орган „Работническо дело“. В нея книгата не само е защитена, но и определена като „гордост на нашата литература“. Силата на удара сменя своя обект - от писателя тя пада на неговите критици персонално и върху българската критика като цяло. Това е първото, най-тежко поражение срещу догматизма и схематизма, господстващ в периода на култа към личността. И той идва от партийното ръководство, на което критиката вярно служи. Тази статия не променя общата социокултурна ситуация, защото едни литературни критерии се заменят с други, не по-малко елементарни и вредни. Ситуацията, която бихме могли да обозначим като „оценка на оценката“, всъщност има само персонални последствия. Институционализираното налагане на романа не го спасява от нови посегателства върху него. Така се стига до абсурдната ситуация - зорко следен от специална комисия, Д. Димов да преработи своето произведение.

Поуките от разгорялата се дискусия са поне две. От една страна, новият вариант на романа значително губи от художествената си стойност, той просто става едно твърде характерно произведение на социалистическия реализъм. Литературната критика все пак успява да сложи върху него своя тежък и деформиращ знак. От друга страна, книгата, провокирала догматизма на критиката, се превръща в онзи праг, който тя не може да преодолее. След случая „Тютюн“ върху нея остава подозрението за некомпетентност, разколебан е и нейният статут на справедлив и обективен посредник в комуникацията между писател и читател.

² П. Зарев, За пълна победа над антиреалистичните влияния. – Литературен фронт, бр. 15, 6 март 1952.

³ Н. Фурнаджиев, Една вредна критика за романа „Тютюн. Литературен фронт, бр. 16, 13 март 1952.

⁴ За романа „Тютюн“ и неговите злополучни критици. – Работническо дело, бр. 72, 16 март 1952.